

รายการอ้างอิง

- นนทรี ชมเชยเนติธรรม. 2533. ประสิทธิผลของโปรแกรมศึกษาค้นพบกิจกรรมการป้องกัน และควบคุมไข้เลือดออกของมารดาในเขตอำเภอเมืองนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นพดล ปฏิทัศน์ และคณะ. 2533. ประสิทธิผลการควบคุมโรคไข้เลือดออกในหมู่บ้านที่ใช้ สารเคมี และไม่ใช้สารเคมีโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดขอนแก่น.
ขอนแก่น: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น. (อัคราเนนา)
- นิภา เบญจพงษ์. 2529. การจำแนกชนิดของงูในประเทศไทยอย่างง่าย ๆ. วารสาร กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์: 459-471.
- นิภา จรุงเวรสม์ และคณะ. 2532. โรคที่เป็นกับระบบสร้างเลือดและระบบน้ำเหลือง. ใน โรคเขตร้อน, หน้า 478-484. กรุงเทพฯ: โครงการตำราศิริราช คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นิภา มนุญปิฎ. 2528. การวิจัยทางสรีรวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดอักษรบัณฑิต.
- นิภา ลิขิตประเสริฐ. 2532. ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการใช้ทรายอะเบทเพื่อควบคุมยุงลาย. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นิคม ปุราคำ. 2517. ทฤษฎีของการสำรวจสถิติจากตัวอย่างและการประยุกต์. หนังสือชุด วิชาการสถิติ เล่มที่ 1. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศ.ส.การพิมพ์.
- นีออน กลิ่นรัตน์. 2533. ความรู้ ทศนคติ และการปฏิบัติ: การสร้างเครื่องมือวัดในการวิจัย ทางสาธารณสุข. เอกสารวิชาการลำดับที่ 1/2533 ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2. พิมพ์ที่ ศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาการสาธารณสุขมูลฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น.
- ประคอง กรรณสุต. 2528. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ (ฉบับปรับปรุงแก้ไข). ปทุมธานี: บริษัทศูนย์หนังสือ ดร.ศรีสง่า จำกัด.

- ประคอง พันธุ์ไธ และบุญล้วน พันธุ์จินดา. 2529. การสำรวจแหล่งเพาะพันธุ์และนิสัยการกัดของยุงลาย (*Aedes. aegypti*) ในกรุงเทพ-ธนบุรี พ.ศ. 2516-2517. วารสารกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์: 81-91.
- ปราโมทย์ แซ่เอ็ง. 2535. ประสิทธิผลของการใช้โปรแกรมสุศึกษาโดยใช้แบบแผนความเชื่อและแรงสนับสนุนทางสังคมต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เฮวดี วิบูลย์ศรี. 2534. การวัดผลเบื้องต้น. ภาควิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- รพีพรรณ ศิริวารณ. 2533. ประสิทธิผลของโปรแกรมสุศึกษาในการป้องกันและควบคุมภาวะขาดไอโอดีนของนักเรียนประถมศึกษา อำเภอปอง จังหวัดพะเยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- รัชณี มัดกิดติ. 2535. ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติในการป้องกันโรคขาดไอโอดีนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ลาวีณ์ สุกกรี. 2531. ผลศึกษากับสุขภาพดีถ้วนหน้าเมื่อ 2543. วารสารครุศาสตร์. (ตุลาคม-ธันวาคม): 15.
- วัชรี เกตุโสภิต. 2527. ผลกระทบของการประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับการให้สุศึกษาสำหรับการป้องกันและควบคุมไข้เลือดออก จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วีรวิทย์ บุญพิสิษฐ์. 2532. โรคไข้เลือดออก. ใน เวชศาสตร์ป้องกัน. หน้า 267-306. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศิริศจี ศิริปุษย์. 2530. ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับการบริโภคอาหารของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 11. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ศึกษาธิการ, กระทรวง. 2532. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- ศุภมิตร ชุณหสัทธิวัฒน์. 2533. การวินิจฉัยและรักษาโรคไข้เลือดออก. วารสารโรคติดต่อ 16: 186-191.
- สมเกียรติ บุญยะบัญชา และบรรจง มาศย์คำ. 2529. แหล่งเกาะพักของงูหลายสายใน บ้านเรือนจังหวัดระยอง. วารสารกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์: 378-385.
- สมคิด อยู่แก้ว. 2534. การใช้ทักษะกระบวนการในการสอนของครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในโรงเรียนพัฒนาการใช้หลักสูตร เขตการศึกษา 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมจิตต์ สุพรรณทัศน์. 2526. พฤติกรรมและการเปลี่ยนแปลง. เอกสารการสอนชุดวิชา สุขศึกษา หน่วยที่ 1-7 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์.
- สมศักดิ์ บุตราช. 2526. การศึกษาถึงการใช้นักเรียนประถมศึกษาใช้ตราอะเบทควบคุมขงหลายในชุมชนขนาดเล็ก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุจริต ถาวรสุข. 2506. พระประวัติและงานของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระธาดาธำรง ราชานุภาพ เล่ม 1. กรุงเทพฯ : องค์การคำครุสภา.
- สุชา จันท์เอม. 2528. วัยรุ่น. กรุงเทพมหานคร : อักษรบัณฑิต.
- สุชาติ โสမ်ประสูร. 2525. การสอนสุขศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. 2525. การบริหารงานสุขศึกษาในโรงเรียน กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพร ชุณหสัทธิวัฒน์. 2532. พฤติกรรมของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการเกิดแหล่งเพาะพันธุ์ของลาย: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนชนบทในจังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สาธารณสุข, กระทรวง. กรมควบคุมโรคติดต่อ. 2531. คู่มือการควบคุมโรคไข้เลือดออกและไข้สมองอีกเสบ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- สาธารณสุข, กระทรวง. กองระบาดวิทยา. 2533. สรุปรายงานการเฝ้าระวังโรค (1990). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

- สาธารณสุข, กระทรวง. กองโรคติดต่อทั่วไป. 2534. คู่มือการควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกสำหรับโรงเรียน. กองโรคติดต่อทั่วไป. กรมควบคุมโรคติดต่อ. กระทรวงสาธารณสุข.
- สาธารณสุข, กระทรวง. กองโรคติดต่อทั่วไป. 2535. เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อควบคุมไข้เลือดออกในโรงเรียน (เอกสารหมายเลข 1-9). กองโรคติดต่อทั่วไป. กระทรวงสาธารณสุข. (อัดสำเนา)
- สาธารณสุข, กระทรวง. กองระบาดวิทยา. 2536. สรุปสถานการณ์โรคติดต่อที่สำคัญตั้งแต่เดือนมกราคม-มิถุนายน 2536. กองระบาดวิทยา. สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (อัดสำเนา)
- องอาจ เจริญสุข, สัจจะ เสถบุตร, กิตตินันต์ สิงห์กลางและคณะ. 2528. ความชุกชุมของลูกน้ำยุงลายในโอ่งซีเมนต์ขนาดใหญ่ และถังคอนกรีตเก็บน้ำฝน. วารสารโรคติดต่อ 11: 247-263.
- องอาจ เจริญสุข และสมบัติ แทนประเสริฐสุข. 2531. ศึกษาย้อนหลังการสำรวจความชุกชุมของยุงลายในประเทศไทย พ.ศ. 2511-2530. วารสารกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์.
- อุไรวรรณ ตัณฑอาริยะ. 2531. โครงการควบคุมและป้องกันไข้เลือดออกด้วยการควบคุมยุงลายโดยใช้ทรายอะเบท โดยใช้อ้องค์กรอาสาสมัคร จังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทาลัยมหิดล.

ภาษาอังกฤษ

Abdulkadir, Abas. Knowledge - Attitude - Practice (K.A.P.) of the community in the prevention of D.H.F. and the density of the vector in Kuala Lumpur. The Institute for Med. Res., Kuala Lumpur, Malaysia. 1987.

Audy, J.R. "Aspects of human behavior interfering with vector control. In: Vector Control and Recrudescence of Vector-Borne Dis."

Boonluan Phanthumchinda. Research Abstract (1985-1986)
Publication: (1987): 1-113.

- Brown, A.W.A. Surveillance system for *Aedes aegypti* and related stegomyia mosquitoes in terms of density. W.H.O. 1973: 464.
- Chan, K.L. Methods and indices used in the surveillance of dengue vectors. Mosquito Borne Dis Bull 1(1) 1985: 79-88.
- Chan, C.S., Horn, M.R., and Nimmannitya, S. Clinical observation of 15 Thai children with dengue hemorrhagic fever, Kao-Hsiung-I-Hsueh-Ko-Hsueh-Isa-Chih. 6(3) (March 1990): 6-131.
- Tonn, R.J., and Yasuno, M. A study of biting habits of *Aedes aegypti* in Bangkok, Thailand. Bulletin of the W.H.O. 13(1970): 319-325.
- Halstead, SB. D.H.F. A public health problem and a field for research. Bulletin of the W.H.O. 58 (1)(1980): 1.
- Guzman, MG, Kouri GP, Brovo J, et al. Dengue hemorrhagic fever in Cuba, 1981: a retrospective seroepidemiologic study. American Journal Trop' Med. Hyg. 42(February 1990): 179-184.
- WORLD HEALTH ORGANIZATION. Dengue Hemorrhagic Fever : diagnosis, treatment and control, 1986 : 3.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

ความเป็นมาของโรคไข้เลือดออก

ในประเทศไทย ไม่มีรายงานปรากฏครั้งแรกแน่ชัด แต่ในพระนิพนธ์ของสมเด็จพระบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงเล่าไว้ในหนังสือความทรงจำว่า เมื่อปี พ.ศ. 2437 เกิดไข้สำเป็นโรคระบาดขึ้นในกรุงเทพฯ คนเจ็บกันมาก คนที่เป็นมีอาการไข้ตัวร้อนปวดตามข้อ และบางรายมีเม็ดผื่นขึ้นทั่วตัว การระบาดนี้เพิ่งเกิดเป็นครั้งแรก (สุจริต ถาวรสุข, 2506 อ้างจากสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ)

โรคไข้เลือดออกพบในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2492 จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2501 มีการระบาดของโรคไข้เลือดออกครั้งใหญ่ที่สุดในเขตพระนครและธนบุรี อีก 2-3 ปี ต่อมาโรคค่อย ๆ กระจายไปตามจังหวัดใหญ่ ๆ ใกล้เคียงและจังหวัดห่างไกลออกไปที่มีคนอยู่อย่างหนาแน่น การคมนาคมสะดวก และพบว่าจำนวนผู้ป่วยสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว มีผู้ป่วยหลายรายที่ต้องเสียชีวิตเนื่องจากการช็อก หรือมีเลือดออกมาก

ลักษณะของโรคไข้เลือดออก

โรคไข้เลือดออก (Dengue Hemorrhagic Fever) เป็นโรคติดเชื้อไวรัสไข้เวียก โรคซึ่งประกอบด้วยกลุ่มอาการไข้และมีเลือดออกจุดเล็ก ๆ (Petechia) บริเวณใต้ผิวหนังและตามอวัยวะต่าง ๆ ซึ่งมีความรุนแรงแตกต่างกัน อาจมีการช็อก (Shock) ร่วมด้วยหรือไม่ก็ได้

ในรายที่มีอาการรุนแรงมีเลือดกำเดาไหล อาเจียนเป็นเลือดและอุจจาระดำร่วมกับอาการช็อก ถ้าไม่ได้รับการรักษาที่ถูกต้องทันที่ผู้ป่วยอาจถึงแก่กรรมได้ (วีรวิทย์ บุญพิสิษฐ์, 2532)

ส่วนความรุนแรงของโรคที่เกิดกับผู้ป่วยแต่ละรายจะมีความรุนแรงไม่เท่ากัน ในรายที่ติดเชื้อครั้งแรกโรคมักไม่รุนแรง แต่ในรายที่ติดเชื้อไข้เลือดออก (Dengue) ครั้งที่ 2 โรคมักรุนแรงและเกิดช็อกได้บ่อย (นิภา จรุงเวสม์ และคณะ, 2532)

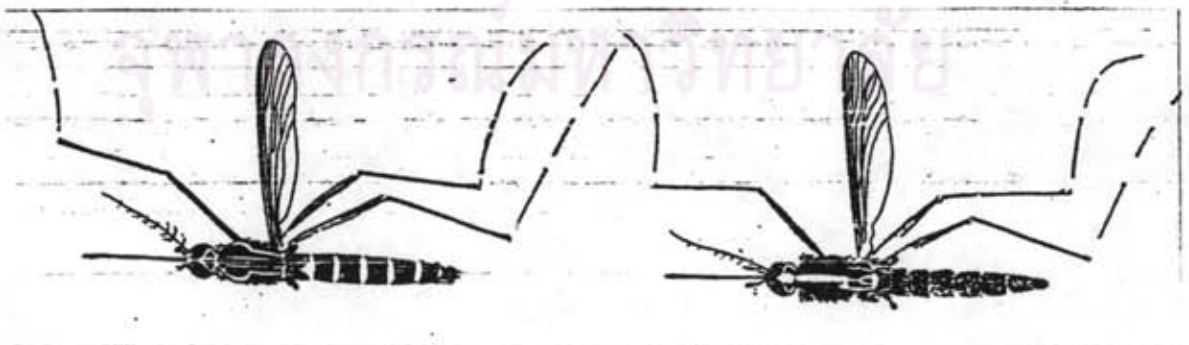
โรคไข้เลือดออกเป็นโรคที่เกิดจากเชื้อไวรัสโดยมียุงลาย (Aedes Mosquito) เป็นพาหะนำโรค ชนิดของยุงลายที่เป็นพาหะของโรคไข้เลือดออกในประเทศไทยมี 2 ชนิด

ได้แก่ ยุงลายบ้าน (Aedes aegypti) ซึ่งเป็นพาหะของโรคไข้เลือดที่สำคัญ และ ยุงลายสวน (Aedes albopictus) เป็นพาหะนำโรคไข้เลือดออกได้เช่นกัน

ลักษณะของยุงลาย

ลักษณะโดยทั่วไปของยุงลายแบ่งเป็น 3 ส่วนด้วยกัน คือ ส่วนท้อง ส่วนอก และส่วนหัว มีขา 3 คู่ ปีก 1 คู่ ติดอยู่ที่ส่วนอก ส่วนอกนั้นแบ่งเป็น 3 ส่วน โดยมียอกส่วนกลางเป็นส่วนที่ใหญ่ที่สุด ส่วนท้องของยุงลายแบ่งได้ 8 ปล้อง ขณะที่ยุงลายยังไม่ได้กินเลือดท้องจะแฟบ เมื่อกินเลือดแล้วท้องจะขยายได้มาก ส่วนหัวมีอวัยวะที่เห็นชัดเจนได้แก่ ปาก (Proboscis) จะเป็นเส้นตรงเป็นปากแบบเจาะดูด มีตาและหนวดอย่างละ 1 คู่ ยุงตัวเมียมีหนวดเป็นแบบเส้นด้าย ส่วนตัวผู้จะมีหนวดแบบขนนก (Plumos)

ยุงลายตัวเต็มวัยเป็นยุงมีสีน้ำตาล ขนาดเล็ก มีลักษณะสำคัญ และสามารถเห็นได้คือ ขาคู่กลาง คือ ออกด้านบน (Mesotum) เป็นสีน้ำตาลมีลายสีขาวเป็นรูปพิณฝรั่ง (Lyre Shaped) หรือเป็นรูปคล้ายเคียว 1 คู่ ในยุงลายชนิด Aedes aegypti ส่วนยุงลายชนิด Aedes albopictus จะเป็นขีดสีขาวตามยาวกลาง Mesonotum หนึ่งขีด นอกจากนั้นส่วนท้องและส่วนขาจะเห็นเป็นลายสีขาวสลับดำอย่างชัดเจน (นิภา เภยจพงษ์, 2529)

Aedes aegypti

Aedes albopictus

เชื้อโรค (Agent) โรคนี้เกิดจากเชื้อไวรัสชนิดเด็งกี (Dengue) ประมาณร้อยละ 95 ซึ่งมีสายพันธุ์ (Serotype) 4 ชนิด คือ ชนิดที่ 1, 2, 3, 4 สำหรับประเทศไทย จะพบชนิดที่ 1 และชนิดที่ 2 เป็นส่วนใหญ่ ส่วนเชื้อชนิดชิคุนกุนยา (Chikungunya) เป็นสาเหตุของโรคในผู้ป่วยที่เหลือซึ่งมีน้อยกว่า ร้อยละ 5

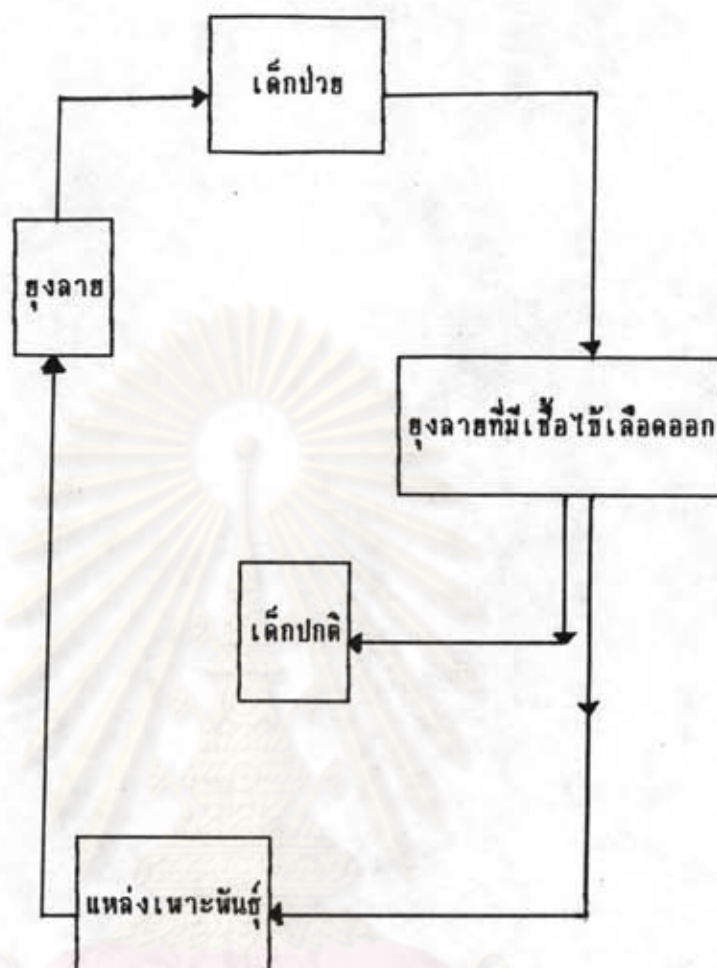
ที่อาศัยของเชื้อโรค (Host) แหล่งนำโรคมืออยู่ในมนุษย์เท่านั้น

สิ่งแวดล้อมหรือพาหะ (Environment หรือ Vector) ได้แก่ ลูกน้ำสูงและสูงเต็มวัย เนื่องจากโรคนี้เลือกออกเป็น arthropod bone disease ที่นำเชื้อโดยยุงลาย ดังนั้นสิ่งแวดล้อมจึงมีความสัมพันธ์กับประชากรยุงลายตลอดจนแหล่งเพาะพันธุ์ (Breeding place) เป็นอย่างมาก

วงจรชีวิตของยุงลายมี 4 ระยะคือ ระยะไข่ (egg) ระยะลูกน้ำ (Larva) ระยะลูกน้ำตัวแก่ (Larvae) และระยะสูง (Adult) โดยใช้เวลาในการครบวงจรในฤดูหนาว 18-20 วัน และฤดูฝน 10-15 วัน ยุงลายตัวเมียจะวางไข่ประมาณครั้งละ 100 ฟอง ในน้ำสะอาดทุก 3-4 วัน ลักษณะของไข่ยุงเป็นเม็ดรีมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า ไข่ของยุงลายมีความทนทานต่อความแห้งแล้งได้ดี แม้จะนานหลายเดือนก็สามารถฟักเป็นตัวลูกน้ำสูงได้ทันทีเมื่อถูกน้ำ ยุงลายตัวเมียมีอายุได้นานถึง 30-45 วัน จึงมีโอกาสแพร่พันธุ์ได้มากมาย ยุงหนึ่งตัวจะวางไข่ได้ 4-5 ครั้งตลอดชีวิต

แหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายเกิดได้จากการกระทำของมนุษย์ ได้แก่ ภาชนะที่เก็บขังน้ำถาวร เช่น โอ่งน้ำ แท็งค์น้ำ ภาชนะเก็บกักน้ำชั่วคราว เช่น แจกันดอกไม้ กระจ่างไม้ น้ำที่หล่นน้ำชาติที่ก้นมด และเศษภาชนะที่แตกและน้ำขังได้ หรือแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ได้แก่ ส่วนของพืชที่สามารถขังน้ำ ได้เช่น กาบกล้วย ส่วนของสัตว์ที่ขังน้ำได้ เช่น เปลือกหอย และแหล่งน้ำที่ขังตามพื้นดิน เช่น หลุม บ่อ เป็นต้น

โรคนี้เลือกออกมีองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดโรคคือ คนและสูง เป็นวงจรโดยเริ่มจากยุงกัดเด็กป่วยด้วยโรคนี้เลือกออกมา ยุงจึงมีเชื้อโรคในตัวแล้วสูงไปกัดเด็กที่ปกติ ทำให้เด็กปกตินั้นป่วยเป็นไข้เลือกออก ดังแผนภูมิต่อไปนี้

วงจรการเกิดโรคไวรัสเลือกออก

ลักษณะการระบาดของโรคไวรัสเลือกออก

การระบาดของโรคไวรัสเลือกออกในประเทศไทย เป็นแบบปีเว้นปี หรือปีเว้นสองปี ระบาดมากในช่วงฤดูฝน ในปีหนึ่ง ๆ จะพบจำนวนผู้ปวยด้วยโรคนี้สูงในช่วงเดือนมิถุนายน-กันยายน (สงอุทท หวังรุ่งทรัพย์, 2535)

อาการของโรคไข้เลือดออก

แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ

1. ระยะไข้ ใน 3-4 วันแรก มีไข้สูง ตัวร้อน ชิม หน้าตาแดง ปวดศีรษะ ปวดเมื่อยตัว อาจปวดท้อง เจ็บบริเวณลิ้นปี่ หรือชายโครงด้านขวา
2. ระยะเลือดออก อาการเลือดออกที่พบมากที่สุด คือ เลือดออกใต้ผิวหนังเป็นจุดเล็ก ๆ หรือจ้ำเลือด การอาเจียนหรือถ่ายอุจจาระเป็นสีดําเป็นอาการเลือดออกภายใน อวัยวะอื่น ๆ และมักพบอาการช็อก (Shock ตัวและมือเท้าเย็น ปัสสาวะน้อยมีเหม็นออก) ร่วมด้วย และเด็กมักตายในระยะนี้เป็นส่วนใหญ่
3. ระยะฟื้นตัว ผู้ป่วยที่ได้รับการผ่านพ้นระยะที่ 2 มาได้ เด็กที่ป่วยจะมีอาการดีขึ้นอย่างรวดเร็ว และหายได้ในที่สุด

การรักษา

เนื่องจากโรคไข้เลือดออกเป็นโรคติดเชื้อจากไวรัสที่ยังไม่มียารักษาเฉพาะ และวัคซีนป้องกันโรคกำลังอยู่ในระหว่างการพัฒนา (ศุภมิตร ชุณหสัทธิวัฒน์, 2535) การรักษาในปัจจุบัน แพทย์จึงรักษาดามอาการของผู้ป่วยหรือรักษาแบบประคับประคองไม่ให้ผู้ป่วยมีอาการทรุดหนักลง

ข้อควรปฏิบัติ

ควรให้เด็กนอนกลางวันในมุ้งหรือห้องที่มีมุ้งลวด ไล่เสียดและกางเกงขาสวมไว้สีอ่อนๆ เช่น สีเหลือง หรือไม่ให้เด็กเล่นตามมุมห้องที่มีด ควรเก็บเสียดผ้าไม่ให้แขวนเกะกะเป็นที่พักของยุง จุดชากันยุง หรือฉีดพ่นธาม่าสูงถ้าสูงชุกชุม

ขณะมีอาการไข้ ควรให้ยารักษาตามอาการ (Paracetamol) ไม่ควรใช้แอสไพริน (Aspirin) เพราะทำให้เลือดออกมากขึ้นและควรใช้การเช็ดตัวเพื่อลดไข้

การป้องกัน

การป้องกันที่ดีที่สุด คือ ระวังไม่ให้เด็กถูกขุลงลายกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ขุลงที่หากินในเวลากลางวัน

การควบคุมและป้องกันโรคส่วนใหญ่มุ่งที่การทำลายขุลงลายทั้งตัวเต็มวัยและลูกน้ำของขุลงลาย เพราะถ้าตัวการนำโรคถูกทำลายหมด การติดต่อโรคย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ การควบคุมและป้องกันโรคให้เลือดออกจะประสบผลสำเร็จ ถ้าทุกคนร่วมมือกัน โดยวิธีควบคุมลูกน้ำขุลงและขุลงตัวเต็มวัย

การควบคุมลูกน้ำโดยลดหรือทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ขุลงทั้งในโรงเรือน และชุมชนโดยเฉพาะควารเน้นในบ้าน และบริเวณรอบ ๆ บ้าน

วิธีการควบคุมกระทำได้หลายด้านอาจใช้หลายวิธีประกอบกันได้ เช่น ทางกายภาพ คือ การลดแหล่งเพาะพันธุ์ หรือทำลายตัวขุลงวิธีการเก็บวัสดุที่เป็นแหล่งน้ำขัง ได้แก่ การปิดฝิง, คว่ำหรือทำลาย วัสดุ เช่น ฮางรถเก่า กระจัง โถง ไซ ขวด แก้ว เป็นต้น ใช้สารเคมี เช่น ทราซอะเบท หรือพ่นสารเคมีฆ่าตัวขุลง ทางชีวภาพ โดยการใช้ปลากินลูกน้ำ เช่น ปลาหมอ ปลาหางนกยูง ปลาแกมบูเซีย ปลากระดี่ เป็นต้น การใช้ฮอร์โมนบางชนิด การใช้แบคทีเรีย การใช้แมลงที่เป็นศัตรูของลูกน้ำ การควบคุมทางกรรมพันธุ์ ซึ่งเป็นวิธีควบคุมธรรมชาติที่ใช้กันในปัจจุบัน

ดัชนีที่ใช้วัดแหล่งเพาะพันธุ์ขุลงลาย (Larvae Indices)

ในการพิจารณาถึงปริมาณของแหล่งเพาะพันธุ์ขุลงลายนั้น มีดัชนีหลายตัวที่ใช้วัดแหล่งเพาะพันธุ์ขุลงลาย ซึ่งจะได้กล่าวถึงเฉพาะดัชนีที่น่าสนใจ ดังนี้คือ

1. ดัชนีที่ใช้แสดงถึงร้อยละของจำนวนภาชนะที่พบแหล่งเพาะพันธุ์ขุลงลาย

(Container Index - CI) ในทางระบาดวิทยานั้นถือว่าดัชนีนี้ไม่ทำให้ประโยชน์ต่องานด้านระบาดวิทยามากนัก เพราะครัวเรือนที่มีจำนวนภาชนะที่มีลูกน้ำขุลงลายน้อยกว่าอาจมีความหนาแน่นของจำนวนลูกน้ำมากกว่าครัวเรือนที่มีจำนวนภาชนะที่มีลูกน้ำมากกว่า (Chan Kai Lok, 1985) ซึ่งอาจทำให้การกำนาศการเสี่ยงต่อการระบาดของโรคน้อยกว่าหรือมากกว่าที่เป็นจริง

2. ดัชนีที่แสดงถึงร้อยละของจำนวนครัวเรือนที่พบแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย (House Index - HI) ซึ่งเป็นดัชนีที่หาพบที่สะดวกในการทำนายความเสี่ยงในการติดต่อของโรคเพราะว่าไม่ได้คำนึงถึงจำนวนภาชนะที่พบลูกน้ำยุงลายในครัวเรือนที่พบลูกน้ำยุงลาย อย่างไรก็ตามดัชนีนี้มีประโยชน์มากกับนักระบาดวิทยาและนักกีฏวิทยาที่จะทราบว่าโอกาสในการเสี่ยงต่อการเป็นโรคใช้เลือดออกในแต่ละที่เป็นอย่างไร

3. ดัชนีที่แสดงถึงจำนวนภาชนะที่มีลูกน้ำยุงลายใน 100 ครัวเรือน (Breteau Index - BI) ซึ่งถือว่าเป็นดัชนีที่ดีที่สุดในการประมาณความหนาแน่นของลูกน้ำยุงลาย เพราะเป็นการพิจารณาทั้งจำนวนครัวเรือนและภาชนะที่พบลูกน้ำยุงลาย

4. ดัชนีใช้วัดค่าเฉลี่ยของจำนวนลูกน้ำต่อครัวเรือน (The Larvae Density Index - LDI) เป็นดัชนีซึ่งใช้วัดค่าเฉลี่ยของจำนวนลูกน้ำต่อครัวเรือน

5. ดัชนีที่ใช้วัดจำนวนภาชนะที่พบลูกน้ำยุงลายต่อประชากร 1,000 คน (Stegomyia Index - SI) เป็นดัชนีที่คล่องตัวหนึ่งสำหรับงานทางด้านระบาดวิทยา แต่ในทางด้านปฏิบัติ พบว่าดัชนีตัวนี้มีปัญหาในด้านการสำรวจลูกน้ำ เนื่องจากการประชากรซึ่งถูกสำรวจไม่อยู่บ้าน เช่น ต้องออกไปทำงานหรือไม่อยู่บ้านเป็นระยะเวลานานในช่วงหนึ่ง ซึ่งทำให้ค่าของจำนวนภาชนะที่พบลูกน้ำยุงลายไม่น่าเชื่อถือ (Chan Kai Lok, 1985)

ความชุกชุมของยุงลายในระดับต่าง ๆ

บราวน์ (Brown, 1973) ได้ศึกษารวบรวมผลการสำรวจลูกน้ำยุงลายจากพื้นที่ต่าง ๆ จำนวน 175 พื้นที่ทั่วโลก และแบ่งแยกระดับความชุกชุม (Density figure) ออกเป็น 9 ระดับ เพื่อแสดงระดับความชุกชุมของลูกน้ำยุงลายจากน้อยไปหามาก (1-9 ระดับ) เพื่อไว้เปรียบเทียบพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใดที่มีความชุกชุมอยู่ในระดับใด ถ้าระดับชุกชุมมีค่าระดับ 9 หรือมากกว่า ถือว่าอยู่ในระดับสูงสุด การแบ่งถือเอาค่าของดัชนี Breteau Index (BI) เป็นหลัก โดยแบ่งที่ระดับ 5, 10, 20, 35, 50, 75, 100 และ 200 ในขณะเดียวกันก็จะเห็นความสัมพันธ์ระดับความชุกชุม ของ House Index และ Container Index ด้วย

องค์การอนามัยโลกได้ทำการเปรียบเทียบระดับความชุกชุมของุงลาชกับดัชนีที่ใช้วัด
การเกิดแหล่งเพาะพันธุ์ุงลาช ซึ่งสามารถแสดงดังตารางต่อไปนี้ (WHO, 1973)

ระดับความชุกชุมของุงลาช (Density figure)	House Index	Container Index	Breteau Index
1	1-3	1-2	1-4
2	4-7	3-5	5-9
3	8-17	6-9	10-19
4	18-28	10-14	20-34
5	29-37	15-20	35-49
6	38-49	21-27	50-74
7	50-59	28-31	75-99
8	60-76	32-40	100-199
9	>77 ขึ้นไป	>41 ขึ้นไป	>200 ขึ้นไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข.

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทพาวณี หอมสนธิ
ภาควิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. อาจารย์ปราณี ไชยรังสรรค์
ศึกษานิเทศก์ 6 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
กระทรวงศึกษาธิการ
3. นายแพทย์ธงยุทธ หวังรุ่งทรัพย์
หัวหน้าฝ่ายโรคติดต่อที่นำโดยแมลง กองโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรคติดต่อ
กระทรวงสาธารณสุข
4. รองศาสตราจารย์ ดร.รัชณี ชวัฏบุญเงิน
ภาควิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. นายแพทย์สมศักดิ์ ภัทรกุลวิชัย
ผู้เชี่ยวชาญด้านเวชกรรมป้องกัน หัวหน้าฝ่ายเวชกรรมสังคม โรงพยาบาลเลข
กองโรงพยาบาลภูมิภาค กระทรวงสาธารณสุข

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค.

ที่ ทม 0309/2832

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

5 เมษายน 2536

เรื่อง ขอความร่วมมือในการวิจัย

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถาม

2. รายชื่อโรงเรียน

เนื่องด้วย นางชูนงค์ อาจารย์รัฐ นิสิตชั้นปริญญาโท บัณฑิต ภาควิชาพลศึกษา กำลัง
ดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก
ของนักเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 9" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลาวัณย์ สุกกรี
เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนั้นจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยการแจก
แบบสอบถามแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนต่าง ๆ ในสังกัดของสำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 9

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ นางชูนงค์
อาจารย์รัฐ ได้เก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการ และหากจะกรุณามิหนังสือแจ้ง
ไปยังผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดทุกจังหวัดในเขตการศึกษา 9 ให้ความอนุเคราะห์แก่นิสิต
ผู้นี้ ก็จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วิชรภักดิ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

แผนกมาตรฐานการศึกษา

โทร. 2183530

ภาควิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถนนพญาไท
 กรุงเทพฯ 10330

18 พฤษภาคม 2536

เรื่อง ขอความร่วมมือในการวิจัย

เรียน ผู้บริหารโรงเรียน

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถามการวิจัย จำนวน 10 ชุด
 2. ช่องตอบกลับแบบสอบถาม 1 ช่อง

ด้วย ข้าพเจ้า นางชอุ่มนงค์ อาษาวิรัฐ นิสิตปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาพลศึกษา สาขาวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กำลังทำวิจัย เรื่อง "การศึกษา พฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกของนักเรียนชั้นประถมศึกษา เขตการศึกษา 9" ซึ่งประชากรในการทำวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนของท่าน จำนวน 10 คน เป็นนักเรียนชาย 5 คน และนักเรียนหญิง 5 คน

เพื่อประโยชน์ทางวิชาการและความถูกต้องของข้อมูลดังกล่าวนี้ จึงใคร่ขอความ กรุณามายังท่านโปรดให้ความอนุเคราะห์ดำเนินการจัดทำแบบสอบถามดังกล่าวให้ครบถ้วน และ หลังจากกรอกแบบสอบถามแล้ว กรุณาจัดส่งคืนตามที่อยู่ของข้าพเจ้าที่แนบมาพร้อมแบบสอบถามนี้ ภายในวันที่ 15 มิถุนายน 2536 เป็นอย่างช้า

พร้อมกันนี้ ข้าพเจ้าขอแสดงความขอบคุณเป็นอย่างสูง ในความร่วมมือของท่าน มา ณ โอกาสนี้ด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และดำเนินการต่อไปด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นางชอุ่มนงค์ อาษาวิรัฐ)

ภาคผนวก ง.

รายชื่อโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างประชากร

รายชื่อโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างประชากร เขตการศึกษา 9 ในจังหวัด ขอนแก่น เลย
สกลนคร หนองคาย และอุดรธานี รวม 5 จังหวัด จำนวนทั้งสิ้น 50 โรงเรียน ดังนี้

1. <u>จังหวัดขอนแก่น</u>	อำเภอเมือง	- โรงเรียนบ้านโนนลาน
		- โรงเรียนบ้านโคกสูงราษฎร์สงเคราะห์
	อำเภอบ้านไผ่	- โรงเรียนป่าปอ
		- โรงเรียนบ้านหนองลุมพุก
	อำเภอหนองเรือ	- โรงเรียนชุมชนบ้านหนองเรือ
		- โรงเรียนบ้านหัวนาจรเข้
	อำเภอชุมแพ	- โรงเรียนบ้านนาเพียง
		- โรงเรียนบ้านนาคำน้อย
	อำเภอลี้ซำพู่	- โรงเรียนบ้านหนองคาไถ้พิชิตา
		- โรงเรียนท่ากฤษ
2. <u>จังหวัดเลย</u>	อำเภอเชียงคาน	- โรงเรียนบงษ์
		- โรงเรียนบ้านธาตุวิฑิตา
		- โรงเรียนผาผอด
	อำเภอวังสะพุง	- โรงเรียนบ้านโคกขมิ้น
		- โรงเรียนบ้านเอราวัณ
		- โรงเรียนบ้านนาอีเลิศ
	กิ่งอำเภอผาขาว	- โรงเรียนโนนป่อแดง
		- โรงเรียนบ้านพวยแดง
		- โรงเรียนบ้านแสนสุข

3. จังหวัดสกลนคร อำเภอเมือง
- โรงเรียนบ้านหัวขรรษาวิทยา
  - โรงเรียนบ้านอ้อมแก้วบำรุงวิทย์
  - โรงเรียนบ้านวังปลาเชื่อม
  - โรงเรียนบ้านนาทับแก
- อำเภอพังโคน
- โรงเรียนบ้านคอนตาลโนนสูง
  - โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง
- อำเภอพรรณานิคม
- โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 62
- กิ่งอำเภอเจริญศิลป์
- โรงเรียนบ้านนาสีนวล
  - โรงเรียนบ้านเจริญพัฒนา
  - โรงเรียนบ้านทุ่งนก
4. จังหวัดหนองคาย อำเภอศรีเชียงใหม่
- โรงเรียนพระพุทธบาทเทศารังสี
  - โรงเรียนศรีเชียงใหม่
  - โรงเรียนไว่
- อำเภอบังกาฬ
- โรงเรียนบ้านแสนสำราญ
  - โรงเรียนบ้านคำภู
  - โรงเรียนบ้านสะจ้อ
  - โรงเรียนบ้านหัวดอดอกไม้
- อำเภอปากคาด
- โรงเรียนสิริภัทรวินิต
  - โรงเรียนโศกบง
  - โรงเรียนบ้านหนองบัว

5. จังหวัดอุดรธานี อำเภอเมือง
- โรงเรียนบ้านพรานเหมือน
  - โรงเรียนบ้านนากว้าง
  - โรงเรียนบ้านศรีสว่าง
- อำเภอบ้านดุง
- โรงเรียนบ้านจัมมีชัย
  - โรงเรียนบ้านเหล่าอุดม
- อำเภอหนองวัวซอ
- โรงเรียนบ้านหนองบัวบาน
- อำเภอหนองบัวลำภู
- โรงเรียนกุดจิม
  - โรงเรียนบ้านคอนนาดี
- อำเภอศรีธาตุ
- โรงเรียนโคกหนองแก
- อำเภอโนนสะอาด
- โรงเรียนบ้านหนองแสง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก จ.

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การคำนวณหาขนาดของตัวอย่างประชากรและประสิทธิภาพของเครื่องมือที่ใช้
ในการวิจัย

การคำนวณหาขนาดของตัวอย่างประชากร

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{n}{1 + Ne^2}$$

n = ขนาดของตัวอย่างประชากร

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนเท่าที่จะยอมรับได้

(Yamane, 1970 อ้างถึงในประคอง การณสูตร, 2528)

การคำนวณหาประสิทธิภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิเคราะห์หาค่าความยาก (level of difficulty) และค่าอำนาจ
จำแนก (power of discrimination) ของข้อกระทงในแบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับ
โรคไข้เลือดออก โดยใช้เทคนิค 27 % จากสูตร

$$\text{ค่าความยาก} \quad P = \frac{P_H + P_L}{N_H + N_L}$$

$$\text{ค่าอำนาจจำแนก } P = \frac{P_H - P_L}{N_H \text{ or } N_L}$$

เมื่อ P_H = จำนวนผู้ตอบถูกในกลุ่มสูง

P_L = จำนวนผู้ตอบถูกในกลุ่มต่ำ

N_H = จำนวนคนในกลุ่มสูง

N_L = จำนวนคนในกลุ่มต่ำ

(เขาวดี วิบูลย์ศรี, 2534)

2. การคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แห่งความเที่ยงของแบบทดสอบความรู้ และความเชื่อเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ใช้สูตร คูเคอร์-ริชาร์ดสัน 20 (Kuder-Richardson Formula 20) ดังนี้

$$\text{K-r 20: } r_{xx} = \frac{\left[\begin{array}{c} n \\ \hline n-1 \end{array} \right] \left[\begin{array}{c} \Sigma p q \\ \hline S_x^2 \end{array} \right]}$$

เมื่อ r_{xx} = สัมประสิทธิ์แห่งความเที่ยง

n = จำนวนข้อสอบ

p = สัดส่วนของคนที่ตอบข้อสอบได้ถูกต้องในแต่ละข้อ

q = สัดส่วนของคนที่ตอบแต่ละข้อผิด

S_x^2 = ความแปรปรวนของคะแนนของผู้ถูกทดสอบทั้งหมด

(ประคอง วรรณสูตร, 2528)

ภาคผนวก ฉ.

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่องพฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ของนักเรียนประถมศึกษา

เขตการศึกษา 9

คำแนะนำในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามมีทั้งหมด 4 ตอน
  - ตอนที่ 1 ข้อมูลและสถานภาพทั่วไปของผู้แบบสอบถาม
  - ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก
  - ตอนที่ 3 ทักษะเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก
  - ตอนที่ 4 การปฏิบัติเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก
2. แบบสอบถามนี้ใช้สำหรับหาข้อมูลเพื่อการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลต่อคะแนน และตัวของนักเรียนแต่อย่างใด
3. ขอให้นักเรียนอ่านคำสั่งแจงของแต่ละตอนก่อนลงมือทำและตอบคำถามให้ครบตามความเป็นจริง เพราะไม่มีใครทราบว่านักเรียนตอบคำถามอย่างไร เนื่องจากนักเรียนไม่ต้องเขียนชื่อลงในแบบสอบถามชุดนี้
4. ใช้เวลาในการตอบแบบสอบถาม 1 ชั่วโมง

ขอขอบคุณนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง ให้นักเรียนเติมคำในช่องว่างหรือทำเครื่องหมาย / ลงใน ช่อง ( )

หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพความจริงมากที่สุด

สำหรับผู้วิจัย

1. ท่านเป็นนักเรียนโรงเรียน..... [ ] [ ] [ ] 1-3
2. เพศ [ ] 4
  - ( ) ชาย
  - ( ) หญิง
3. อายุ [ ] 5
  - ( ) 11 - 12 ปี
  - ( ) 13 - 14 ปี
4. ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดา/มารดา [ ] [ ] 6-7

ของบิดา	ของมารดา
1. ( )	( ) ไม่ได้เรียนหนังสือ
2. ( )	( ) ประถมศึกษา
3. ( )	( ) มัธยมศึกษา
4. ( )	( ) อนุปริญญา หรือเทียบเท่า
5. ( )	( ) ปริญญาตรี หรือสูงกว่า
5. ในปีที่ผ่านมา คนในครอบครัวของนักเรียนปวช.เป็น
โรคไข้เลือดออก [ ] 8
  - ( ) มี (ถ้ามี โปรดระบุ)
  - ( ) พี่
  - ( ) น้อง
  - ( ) ตัวนักเรียน
  - ( ) ไม่มี

6. นักเรียนนอนในมุ้งแบบใด (ตอบเพียงข้อเดียว) [ ]9

- ( ) นอนในห้องมุ้งลวด
- ( ) นอนในมุ้ง
- ( ) นอนในห้องโล่ง ๆ จุดชากันยุงโดยไม่ใช่มุ้ง
- ( ) ไม่มีมุ้งใช้

7. บริเวณรอบบ้านของนักเรียนมีลักษณะใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

สภาพบริเวณรอบบ้านของนักเรียน

- ( ) พื้นใต้ถุนบ้านมีน้ำท่วมขังตลอดปี [ ]10
- ( ) มีน้ำขังบางแห่ง [ ]11
- ( ) มีคูน้ำรอบบ้าน [ ]12
- ( ) มีหนองบึงอยู่ใกล้บ้าน [ ]13
- ( ) มีท่อระบายน้ำมีฝาปิดมิดชิด [ ]14

สภาพการเก็บกักน้ำที่บ้านของนักเรียน

- ( ) มีถังเก็บน้ำฝน [ ]15
- ( ) มีร่องเก็บน้ำฝนเรียงไว้รอบ ๆ บ้าน [ ]16

8. บริเวณรอบโรงเรียนของนักเรียนเป็นอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) พื้นปูนซีเมนต์ [ ]17
- ( ) พื้นดินเป็นหลุมเป็นบ่อ [ ]18
- ( ) พื้นดินมีน้ำขังและ [ ]19
- ( ) มีบ่อ สระน้ำในโรงเรียน [ ]20
- ( ) มีถังเก็บน้ำฝน [ ]21
- ( ) มีร่องเก็บน้ำฝน [ ]22

9. ที่โรงเรียนของนักเรียนมีสิ่งใดดังต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) คุ่มน้ำ, โถ่งน้ำ [ ] 23
- ( ) ฝาปิดคุ่มน้ำ [ ] 24
- ( ) ถังเก็บน้ำฝน [ ] 25
- ( ) ถังน้ำดื่มในชั้นเรียน [ ] 26
- ( ) แจกันดอกไม้ใส่น้ำ หรือแจกันใส่น้ำปลูกต้นไม้
ในห้องเรียน [ ] 27
- ( ) งานรองกระถางต้นไม้ใส่น้ำ [ ] 28
- ( ) สระสวนหย่อม หรือมีอ่างบัว [ ] 29
- ( ) ภาชนะใส่น้ำทิ้งสำหรับรดสวน [ ] 30

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออก

คำชี้แจง แบบสอบถามมี 15 ข้อ ทุกข้อมี 4 ตัวเลือก ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X กับ
บนตัวอักษร ก ข ค ง ที่เป็นคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

สำหรับผู้วิจัย

1. เชื้อโรคชนิดใดทำให้เกิดโรคไข้เลือดออก [ ]31
  - ก. ไวรัส
  - ข. แบคทีเรีย
  - ค. เชื้อรา
  - ง. พืชของน้ำลายสูง
2. ลักษณะุงพาหะโรคไข้เลือดออกเป็นเช่นไร [ ]32
  - ก. ลำตัวสีดำสนิท
  - ข. ลำตัวสีขาวสลับดำ
  - ค. ลำตัวสีขาวออกนวล
  - ง. ลำตัวปีกสี 45 องศา
3. ุงพาหะไข้เลือดออกออกหากินในเวลาใด [ ]33
  - ก. ตอนเช้าตรู่
  - ข. ตอนรุ่งสว่าง
  - ค. ตอนกลางวัน
  - ง. ตอนกลางคืน
4. ุงตัวเมียมีอายุนานถึง 30-45 วัน จะเกิดผลประการใดบ้าง [ ]34
  - ก. ทำให้มีโอกาสดึงเลือดได้มากครั้ง
  - ข. ทำให้วางไข่ได้หลายครั้ง
  - ค. ทำให้จำนวนตัวสูงเพิ่มมาก
  - ง. ทุกข้อที่กล่าวมานั้นถูก

5. ฤดูใดที่มีขงพาหะโรคน้ชุกชุม [ ]35
- ฤดูร้อน
  - ฤดูฝน
  - ฤดูหนาว
  - ทุกฤดู
6. บุคคลวัยใดเสี่ยงต่อโรคน้มากที่สุด [ ]36
- วัยทารก
  - วัยเด็ก
  - วัยรุ่น
  - วัยชรา
7. ข้อใดเป็นสาเหตุที่แสดงว่าไข่เลือกออกเป็นโรคอันตราย [ ]37
- โรคน้ยังไม่มีการรักษา
  - โรคเกิดกับเด็กทุกวัย
  - โรคน้มีความรุนแรงถึงตาย
  - โรคน้เกิดประจำท้องถิ่น
8. อาการแสดงในระยะแรกของโรคไข่เลือกออกเป็นอย่างไร [ ]38
- มีไข้สูงและซึม 2-3 วันแล้ว
  - มีไข้และถ่ายเหลวมากกว่า 3 ครั้ง
  - มีไข้สูงและชักกระตุกตลอดเวลา
  - เป็นไข้จับสั่นหนาว ๆ ร้อนมา 3 วัน
9. ข้อใดเป็นอาการสำคัญและมีอันตรายมากที่สุดของโรคไข่เลือกออก [ ]39
- ตัวร้อน ปวดเมื่อยเนื้อตัว ปวดกระตุก
  - ซึม ปวดท้อง อาเจียน
  - มีจุดเลือดแดงใต้ผิวหนัง ช็อค
  - ปวดหัว หนาวสั่น ชีตเหลือง

10. อาการที่รุนแรงที่สุดของโรคไข้เลือดออก [ ]40
- ตัวเย็น ใจสั่น หน้าซีด หมดสี
  - ตัวร้อนจัด หน้าแดง กระสับกระส่าย
  - ตัวและมือเท้าเย็น ปัสสาวะน้อย เหงื่อออก
  - ตัวเย็น ชิมไม่รู้สึกตัว กระสับกระส่าย
11. ถ้านักเรียนสงสัยว่าป่วยหรือกำลังป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกนี้
 สาณโรคใดที่ไม่ควรใช้ [ ]41
- แอสไพริน
  - พาราเซตามอล
  - ยาชาคุดน้ำแดง
  - ยาแก้ออน้ำค่า
12. การรักษาโรคไข้เลือดออกรักษาตามอาการที่เกิดขึ้น เป็นการ
 แก้ปัญหาที่ปลายเหตุ วิธีการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุควรกระทำอย่างไร [ ]42
- การให้ความรู้เรื่องสุขภาพ
  - การให้การส่งเสริมสุขภาพ
  - การป้องกันและควบคุมโรค
  - การตรวจและบำบัดโรค
13. ถ้านักเรียนป่วยไข้ ไม่แน่ใจว่าใช่โรคไข้เลือดออกหรือไม่
 จะปฏิบัติอย่างไร [ ]43
- ไม่ซื้อยาแก้ไข้รับประทานเอง
  - ดื่มน้ำให้มากและเช็ดตัวลดไข้
  - พบแพทย์เพื่อตรวจอาการ
  - ปฏิบัติดังกล่าวนำทั้ง 3 ประการ

14. ข้อใดคือสารเคมีสำหรับใช้ฆ่าลูกน้ำสูง [ ]44
- ก. ทราสอะเบท
  - ข. ทราสอะเอ็ค
  - ค. ทราสอะมมี
  - ง. น้ำตาลทราย
15. การดูแลรักษาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและห้องเรียน เป็นหน้าที่ของใคร [ ]45
- ก. ผู้บริหารโรงเรียนและครูทุกคน
  - ข. นักการภารโรงของโรงเรียนเท่านั้น
  - ค. เวรรักษาความสะอาดซึ่งเป็นนักเรียน
  - ง. ทุกคนต้องร่วมมือกันรักษาความสะอาดของโรงเรียน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 3 แบบสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย / ในช่องหลังข้อความที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน
เมื่อนักเรียนมีความรู้สึกเห็นด้วยอย่างยิ่ง หรือเห็นด้วย หรือไม่แน่ใจ หรือ
ไม่เห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามความรู้สึกที่เป็นจริงมากที่สุด ของ
นักเรียนเพียงความเห็นเดียวเท่านั้น

ข้อความ	ระดับของความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. สุขชนิดใดๆก็สามารถนำเชื้อโรค ไข้เลือดออกได้ทั้งนั้น.....	.....	.....	.....	.....	.....
2. ผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกเกิดจาก ถูกยุงที่หากินกลางวันกัด.....	.....	.....	.....	.....	.....
3. คมน์้ำจากแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น บึง คลอง โดยไม่ดื่มจะทำให้ ป่วยเป็นไข้เลือดออกได้.....	.....	.....	.....	.....	.....
4. ผู้ที่มีร่างกายแข็งแรงจะไม่ป่วยเป็น ไข้เลือดออก.....	.....	.....	.....	.....	.....
5. เด็กทุกกลุ่มอายุมีความเสี่ยงต่อโรค ไข้เลือดออกมากเท่ากัน ไม่ใช่ เฉพาะเด็กวัยเรียนเท่านั้น.....	.....	.....	.....	.....	.....
6. การแพร่เชื้อโรคที่สำคัญของ ไข้เลือดออก คือผ่านทางเสมหะ และน้ำลายของผู้ป่วย.....	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อความ	ระดับของความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
7. บุคคลที่ป่วยเป็นโรคนี้อีกครั้งหนึ่ง แล้วจะมีภูมิคุ้มกันโรคสูงกว่า ผู้ไม่เคยป่วยเลย.....					
8. ยุงที่กัดผู้ป่วยใช้เลือดออกแล้ว ถ้ามากัดคนปกติจะทำให้คนปกติ นั้นป่วยได้.....					
9. การป่วยครั้งที่สองจะทำให้มี อาการรุนแรงมากกว่าครั้งแรก.....					
10. ความน่ากลัวของไข้เลือดออก คือ ทำให้ผู้ป่วยเสียชีวิตได้.....					
11. โรคไข้เลือดออกสามารถป้องกัน ได้ด้วยวัคซีน.....					
12. การระวังไม่ให้ถูกยุงลายกัดและ กำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ เป็นวิธี ป้องกันที่ดีที่สุดในปัจจุบัน.....					
13. การป้องกันไม่ให้ยุงกัดทำได้ ไม่ยากเลย.....					
14. การทำลายลูกน้ำยากกว่าการ กำจัดยุง.....					

ข้อความ	ระดับของความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
15. การกำจัดลูกน้ำโดยใส่ทราย เคลือบสารเคมีลงในโอ่งน้ำนั้นเป็น วิธีการที่เป็นอันตรายไม่ควรกระทำ.....	.....	.....	.....	.....	.....
16. ถ้าเป็นไขตัวร้อนต้องรีบกินยาลดไข้ทันที..	.....	.....	.....	.....	.....
17. นอนกลางวันไม่ต้องใช้มุ้งกันยุงก็ได้.....	.....	.....	.....	.....	.....
18. การสอนให้รู้เรื่องโรคไข้เลือดออก และ วิธีการป้องกัน ก็น่าจะลดการแพร่ระบาดของ ของโรคนี้ได้.....	.....	.....	.....	.....	.....
19. ถ้าเน้นการเผยแพร่ข่าวสารโรคต่าง ๆ ตามฤดูกาลของโรคจะได้ผลในการ ควบคุมโรคนั้น ๆ.....	.....	.....	.....	.....	.....
20. การฝังหรือเผาขยะจะช่วยลดแหล่ง เพาะพันธุ์ของยุง.....	.....	.....	.....	.....	.....
21. ถ้าพบภาชนะที่น้ำขังได้ควรคว่ำหรือ ทำลายเสีย.....	.....	.....	.....	.....	.....
22. การเปลี่ยนถ่ายน้ำในภาชนะต่าง ๆ มีผล ต่อการลดจำนวนลูกน้ำให้น้อยลง.....	.....	.....	.....	.....	.....
23. แมงคืบเต่า ปลาชิว ปลาหางนกยูง ปล่อยเลี้ยงในโอ่งน้ำกินน้ำใช้จะช่วยกิน ลูกน้ำยุง.....	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อความ	ระดับของความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
24. ถ้าปิดฝาท่อน้ำให้สนิทภายหลังการ ใช้น้ำแล้วทุกครั้ง จะลดแหล่งกำเนิดของ สุขได้.....					
25. การดูแลสอดส่องเพื่อหาและทำลายแหล่ง เพาะพันธุ์ยุงในโรงเรือน และห้องเรือน เป็นหน้าที่ของทุกคนต้องช่วยกัน.....					
26. การควบคุมยุงลายต้องได้ผลถ้าทุกคน ร่วมมือกันจริงจัง.....					

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 4 แบบสอบถามด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องหลังข้อความตามการปฏิบัติจริงมากที่สุดของ
นักเรียน ตามระดับของการปฏิบัติ คือ ทำเป็นประจำ หรือทำบางครั้ง หรือ
ไม่ได้ทำเลย

การปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติ		
	ทำเป็นประจำ	ทำบางครั้ง	ไม่เคยทำ
1. นอนกางมุ้งในตอนกลางวัน.....	.....	.....	.....
2. ไม่เล่นที่มีคัสลับของบ้าน.....	.....	.....	.....
3. ใช้ยาจุดไล่ยุงขณะนอนอยู่ที่วี.....	.....	.....	.....
4. ทายาที่ขนขา เพื่อป้องกันยุง.....	.....	.....	.....
5. ระวังไม่ให้ถูกยุงกลางวันกัด.....	.....	.....	.....
6. เล่นและนอนพักผ่อนในที่โล่งแจ้งมีลม พัดผ่าน.....	.....	.....	.....
7. สวมเสื้อแขนยาวและกางเกงขายาว เพื่อป้องกันยุงกัด.....	.....	.....	.....
8. รักษาความสะอาดบ้านและบริเวณบ้าน เสมอ.....	.....	.....	.....
9. วางข้าวของเครื่องใช้ไม่เป็นระเบียบ รกๆ.....	.....	.....	.....
10. จัดเก็บเสื้อผ้า เครื่องใช้เป็นประจำ.....	.....	.....	.....
11. สุ่มตรวจแหล่งเพาะพันธุ์ยุงที่บ้านและ โรงเรียน.....	.....	.....	.....

การปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติ		
	ทำเป็นประจำ	ทำบางครั้ง	ไม่เคยทำ
12. ทำโต๊ะเรียน ห้องเรียนสกปรก เลอะเทอะ รุงรัง.....	.....	.....	.....
13. ทำความสะอาดห้องเรียนอย่างสม่ำเสมอ.	.....	.....	.....
14. เทถึงขยะในห้องเรียนทั้งทุกวัน.....	.....	.....	.....
15. ปิดฝาทิ้งน้ำดื่ม ระบายทิ้งทุกครั้ง.....	.....	.....	.....
16. เปลี่ยนน้ำในแจกันดอกไม้ในโรงเรียน...	.....	.....	.....
17. ใช้เศษกระดาษนุ่มหรือวัสดุอื่นปิดปาก แจกันไม้ประดับในห้องเพื่อป้องกันสูง วางไข่.....	.....	.....	.....
18. ค้นหาขณะที่น้ำรั้งได้ เช่น ครอบ กะลา ทั้งโดยไม้ต้องมีใครบอก.....	.....	.....	.....
19. ร่วมกิจกรรมรณรงค์ป้องกันโรค ไข้เลือดออกในโรงเรียน.....	.....	.....	.....
20. นำความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกที่ได้ รับจากโรงเรียนไปแนะนำให้คนใน ครอบครัว.....	.....	.....	.....

ภาคผนวก

เฉลยคำตอบแบบสอบถามความรู้เรื่องไข้เลือดออก

1. ก
2. ข
3. ค
4. ง
5. ข
6. ข
7. ค
8. ก
9. ค
10. ค
11. ก
12. ค
13. ง
14. ก
15. ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้วิจัย

นางชูนงค์ อาษารัฐ เกิดวันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2497 ณ จังหวัดสระบุรี
สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาสุศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขต
พลศึกษา ปัจจุบันรับราชการในตำแหน่งนักวิชาการสุศึกษา 6 ประจำโรงพยาบาลเลข สังกัด
กองโรงพยาบาลภูมิภาค สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย